

DAHAVSKI POROČEVALEC

Dachau, 10. maja 1945

8

PO KONČANI VOJNI - K ZAKLJUČKU MEDNARODNE KONFERENCE

Molotov: Novi pakt bo prinesel mir, svobodo in pravico vsem narodom na zemlji

SAN FRANCISCO, 10. maja. - Konec vojne je izredno ugodno vplival na potek konference in delo se je jako pospešilo, tako da obstoji možnost prehodne vrnitve domov vsem vodilnim čini - teljem, kakor Stettinius, Molotov, Ednu in drugim. Včeraj je zbral Molotov okrog sebe nad 500 novinarjev z vseh koncev sveta in jim je naglasil, da se sicer vrača domov kakor mnogo drugih ministrov, toda delo konference se bo medtem po tehnični strani nadaljevalo v vseh komisijah in njihovih odsekih in je prepričan, da se bo tudi složno končalo. Novi mirovni pakt bo prinesel v teku časa mir, svobodo in pravico vsem narodom na zemlji. Tudi glede na rešitev poljskega vprašanja je izrekel Molotov svoje optimistično naziranje. Velel je, ako so je posrečilo zaveznikom, da so rešili ugodno dokaj zamotano jugoslovansko vprašanje, jim bo uspelo to tudi pri Poljaki - po volji poljskega naroda. Ko bo delo odsekov in komisij dokončano, se bo zopet sestal plenum konference, da zaključí veliko delo za boljše skupno bodočnost.

SAN FRANCISCO, 10. maja. - Komisar Sovjetske Unije za zunanje zadeve, Molotov, je 9. maja z letalom zapustil San Francisco in se vrnil v Moskvo. Prav tako je odpotoval tudi jugoslov. finančni minister in njima bo sledila vrsta politikov, ki pri nadaljnjem tehničnem delu konferenčnih odsekov niso nujno potrebni. Molotov je pred odletom izjavil, da bo vzajemno delo vseh narodov prineslo prav tako velike uspehe, kakor dobojevana vojna.

SAN FRANCISCO, 10. maja. - Tukajšnje mesto je zmago praznovalo v primeri z drugimi ameriškimi mesti bolj mirno. Saj je v njem sedež največje dosedaj prirejene mednarodne konference, pa tudi sicer je San Francisco glavno izhodišče ameriških pevozov preko Tihga oceana na vzhodno-azijsko bojišče. Ino-žine vojaštva in vojnega materiala, ki odhajajo dnevno, so izredno velike.

SAN FRANCISCO, 10. maja. - Mednarodna konferenca je sklenila, da bo tudi v bodoče sedež mednarodnega sodišča glavno mesto Nizozemske, Den Haag.

"NE BOMO UNIČEVALI NEMŠKEGA LJUDSTVA"

MOSKVA, 10. maja. - Dnevno povelje rdeči vojski in mornarici: Tovariši rdečearmejci in mornarji! Nemcija je doživela popoln poraz vprico vasega vztrajnega in izredno izdatnega za-držanja v tem gigantskem boju. Čestitam vam tovariši rdeče - armejci in mornarji, podcastniki in častniki, generali, admi-rali in marsali k vaši zmagi, ki je zagotovila vsem narodom Sovjetske zveze in Evrope trajni mir in nadaljni razvoj za blagobit človeštva. V znak našega velikega veselja je bilo v Moskvi sproženih 30 salv iz 1000 topov. Naj živi naša rdeča armada in mornarica! Josip Georgijevic Stalin, marsal Sov-jetske zveze.

MOSKVA, 10. maja. - Ob proslavi zmage je marsal Stalin naglasil namere Hitlerja, ko je z vpadom nemških vojsk na področje Sov-jetske Unije hotel popolnoma uničiti vso zgradbo ruske revolu-cije in razdeliti Rusijo v ozemlja, ki naj bi služila Nemcem

kot nekaka ogromna kolonija, polna zemeljskih in podzemelj-skih sirovin, da si ojačijo svoje svetovno pozicijo. Mi pa, ki smo zmagali, nimamo namena, da bi razkosovali in uniče-vali nemško ljudstvo. Pač pa nam je bilo na tem, da ga re - šimo fašizma in militarizma in zagotovimo sami sebi in osta-lim narodom neogrožen obstanek in razvoj.

MOSKVA, 10. maja. - Predsednik Zveze Sovjetskih socialistič-nih Republik, Kalinin je prejel od angleškega kralja Jurija VI. čestitno brzojavko nastopne vsebine: Zelo sem srečen, gos-pod predsednik, da vam lahko v svojem imenu in imenu vseh narodov angleške skupnosti izrazim veliko veselje nad pri - borjeno zmago ob tesnem sodelovanju vseh zavezniških naro-dov. Zmaga je ustvarila trdne osnove za nadaljno sodelova-nje in s tem za ustvaritev nepremakljivih temeljev castno-ga in pravičnega miru na svetu. Izvolite ob tej priliki sprejeti moje osebno čestitke in v imenu vseh narodov an-gleske skupnosti vam, Rdeči vojski in mornarici in vsem sovjetskim narodom. - Jurij VI.

MOSKVA, 10. maja. - General de Gaulle je poslal ob zmagi pri-srčne čestitke marsalu Stalinu in naglasil pri tem velike uspehe rdeče armade v bojih za osvoboditev Evrope.

MOSKVA, 10. maja. - Ratifikacijski zapisnik h kapitulacijski pogodbi so podpisali: za Sovjetsko Unijo marsal Žukov, za zavezniško vojsko na zapadu angleški letalski marsal Tudor. Za nemško oboroženo silo so dali podpise vrhovni poveljniki oboroženih sil marsal von Keitel. Podpise sta overila kot pričči zavezniška generala Spat in de Tassiquo.

BEOGRAD ČESTITA LJUBLJANI

BEOGRAD, 10. maja. - Izvršni odbor Beograda je iskreno česti-tal v daljši brzojavki marsalu Titu na dan zmage. Prav tako je odposlal narodni vladi v Ljubljani navdušeno brzojavko in čestitke za rešitev izpod tuje okupacije.

BENEŠ V PRAGI

PRAGA, 10. maja. - V Prago je danes prišel prezident česko-slovaške republike dr. Edvard Beneš in se zopet nastanil na praškem Gradu. Takoj je zaplapolala na jamboru prezidentska zastava, zastava svobodne Českoslovaške. Prezidenta je spre-miljal na Grad poveljnik 16. ruske armade, general Mihajlov. Castna četa je izkazala dvigajoči se zastavi čast.

LONDON, 10. maja. - Danes poteče 5 let, ko so nemške čete vdrle v nevtralni državi Nizozemsko in Belgijo, da od boka napadajo Francijo.

BRUSELJ, 10. maja. - Belgijski zun. minister Spaak je odpoto-val v Solinograd, kjer po osvobojenju iz nemškega ujetništva biva belgijski kralj Leopold III. Spaak bo spremljal kralja v Bruselj. Belgijska demokratska stranka je izrazila kralju svojo lojalnost, in obsodila izjave pojedinih svojih poli-tikov proti kralju.

List je lastnina vseh. Ko ga prečitas, ga daj dalje!

MARŠAL TITO ČESTITA ZAVEZNIKOM

BEOGRAD, 10. maja. - Maršal Tito je poslal maršalu Stalinu včeraj nastopno brzojavko: v trenutku zmage posiljajo narodi Jugoslavije toplo zahvalo maršalu tov. Stalinu za vso veliko podporo in pomoč, ki so je bili deležni za njihovo osvoboditev. Izražam čvrsto voljo jugoslovanskih narodov za sodelovanje pri nadaljnem skupnem delu za dobro Jugoslavije in vsega človeštva.

BEOGRAD, 10. maja. - Maršal Tito je naslovil angl. min. predsednika Churchillu pozdrave in čestitke jugoslovanskih narodov k veliki zmagi zavezniškega orožja in se zahvalil Angliji za vso moralno in stvarno podporo v borbi za osvobodjenje Jugoslavije in njenih narodov.

BEOGRAD, 10. maja. - Predsedniku Trumanu je poslal maršal Tito prav tako brzojavni pozdrav in čestitko Jugoslavije in njenih narodov z izrazi velike hvaležnosti za pomoč v velikem boju za osvoboditev. Tito poudarja pripravljenost in trdno voljo Jugoslavije, da tudi v bodoče krepko sodeluje v zavezniškem delu za vzpostavitev miru in reda in pri zgraditvi novih pogojev za življenje človeštva.

BEOGRAD, 10. maja. - Člani regentskega sveta, dr. Srdjan Budisavljević, dr. Ivan Mandić in inž. Dušan Serbec so prejeli od angleškega kralja Jurija VI. prisrčne čestitke k zmagi in so prav tako naslovili na angleškega suverena svoje čestitke z izrazi zahvale ob izdatni pomoči angleškega imperija.

LED MIROM IN VOJNO

LONDON, 10. maja. - Angleško notranje ministrstvo je razveljavilo nekatere odredbe, ki so bile izdane vprico vojnih nujnosti za vse prebivalstvo. Ostale naredbe ostanejo še nekaj časa v veljavi, nekatere pa celo do končane vojne z Japonsko.

MOSKVA, 10. maja. - Danes je bil odobren vojni proračun Sovjetske Unije za bodoče leto. Skupni znesek izdatkov je proračunan na 25,6 milijard rubljev.

NEW YORK, 10. maja. - Predsednik Truman je podaljšal uredbo o splošni vojaški dolžnosti za državljane Zedinjenih držav do 10. maja 1946. oz. do kraja vojne na Daljnem vzhodu.

LONDON, 10. maja. - V tukajšni luki je bilo te dni že natovorenih nekaj stotin parnikov, ki bodo prevozili izdatne množine živih vseh vrst v Evropo.

NEDIĆ IN TUKA UJETA

LONDON, 10. maja. - Na področju VII. ameriške armade se skriva še vrsta nacističnih prvakov in njihovih najzvestejših pomagačev. Vsak dan odkrijejo očistevalni odredi kako nove osebnosti, ki se je plaho zatekla iz strahu pred kaznijo v tirolske hribe. Javljajo danes, da sta padla v ameriške roke tudi bivši jugoslov. vojni minister, izdajalec Nedić, zvesti pomagač Hitlerja med zasedbo Srbije po Nemcih, in dr. Tuka, bivši min. predsednik Slovaške. Göring, Kesselring, Nedić in Tuka ter še mnogo drugih so sedaj zaprti na gradu v Kitzbühlu na Tirolskem in čakajo nadaljnje usode.

LONDON, 10. maja. - Zajeti maršal nemškega rajha, Göring, je izjavil, da je znago zaveznikov pred vsem omogočila njihova ogromna letalska sila, ker je daleč nadkriljevala nemško.

FLENSBURG, 10. maja. - Včeraj je nemško armadno vodstvo izdalo svoj zadnji "Bericht des OKW." o zadnjih manjših praskah med posameznimi oddelki na frontah. V bodoče nemško vojno poročilo ne bo več izhajalo, ker je vojna končana in nemške vojske ni več. Zatemnitev nad Nemčijo je ukinjena.

JUBILEJ Winstona CHURCHILLA

LONDON, 10. maja. - Pred 5 leti je W. Churchill prevzel položaj min. predsednika. Nastopil je v času, ko je Nemčija preko Belgije z boka resno ogrozila francosko armado. Bivši častnik, pisatelj in politik je vedel, kaj čaka Anglijo; v zbornici je razvil kaj kratek program: Gre za zlom nemške tiranije. Mesec kasneje je Anglija ostala osamljena, prepuščena najtežjim zračnim napadom takrat se nepremagljive "Luftwaffe". Ali Churchillova izjava je bila še trša: Bojevali se bomo tudi sami, ostati hočemo svobodni na svojem otočju. Ne bomo popustili od naših nalog in obveznosti nasproti Evropi. Ko je Hitler 22. junija 1941 napadel Rusijo, je obljubil vso pomoč, rekoč: Nevarnost za Rusijo, pomeni nevarnost za nas! Ko je Japonska vstopila v vojno proti Angliji in Ameriki, je odšel v Washington in z prezidentom Rooseveltom ustvaril pogoje za nadaljnje sodelovanje veseli. Potem Teheran, Moskva, Krim! Vedno se je zavedel, kaj pomeni obkoljevalni manever zaveznikov v Afriki; leto po El Alameinu se je Italija sesula v nič. Vse je izpolnil, kar je od njega terjal položaj in odgovornost pred narodom. Pet let je potrpežljivo poslušal ostre kritike poslancev v zbornici, toda vlival jim je voljo do zmagovitega konca. Narod je šel z njim, ker je vse za veliki cilj. Zato mu je Churchill včeraj na kraljevski balkoni ob prisotnosti Jurija VI. izrekel to zahvalo: To ni moja, to je vaša zmagaj! Naj vas blagoslovi Bog!

OKUPACIJA NEMČIJE

LONDON, 10. maja. - Priprave za okupacijo Nemčije so sedaj v polnem teku. Za sedež Zavezniške upravne komisije za Nemčijo prihajajo v poštev mesti Magdeburg ali Braun-schweig, ker sta po vojnih dogodkih razmeroma najmanj trpeti. Za zasedbo odredejo število ameriških, angleških in ruskih divizij je pripravljeno. V Berlinu so si zavezniki razdelili upravo tako, da pride pod zapadno-zavezniško upravo severni del mesta, pod rusko pa središče in južni del. Zavezniške divizije so že na pohodu, da izvedejo načrtno okupacijo Nemčije.

PRED INVAZIJO NA JAPONSKO

LONDON, 10. maja. - Poveljnik ameriškega prodorja na Tihem oceanu, admiral Nimitz, je podal izjavo, da so načrti za invazijo na Japonsko popolnoma izgotovljeni.

NEW YORK, 10. maja. - Včeraj se odredi najtežjih ameriških "letečih trdnjav" skupno 400 bombnikov, obložit Japonska matična otoka Houshi in Kiusiu z najučinkovitejšimi bombami. Poročilo naglasja, da je bil ta napad dosedaj največji, kar jih je ameriško letalstvo izvedlo nad Japonsko.

LONDON, 10. maja. - Molotov je izjavil, da bo Sovjetska Unija ohranila nasproti Japonski neutralnost vse do tlej, dokler ne bo Japonska kršila takega stanja.

VOJNA ŽRE KRI IN DENAR

NEW YORK, 10. maja. - Finančni minister Zedinjenih držav, Morgenthau je podal zanimivo izjavo, da je stala vojna Zedinjene države do zmagovitega konca v Evropi 275 milijard dolarjev. In sedaj, ko bo sledil udarcu Nemčiji s sunek na Japonsko, je ameriški narod pripravljen, da dopiše 8. vojno posojilo. Morgenthau je prepričan, da bo imelo prav tako ogromen uspeh kakor dosedanjih sedem.

PRIJATELJSKA POGODBA MED SOVJETSKO ZVEZO IN JUGOSLAVIJO

Jutri bo mesec dni, kar je bila v Moskvi podpisana pogodba o prijateljstvu, medsebojni pomoči in povojnem sodelovanju med Zvezo sovjetskih socialističnih republik in Jugoslavijo. Podpisala sta jo komisar zunanjih zadev Sovjetske zveze Molotov in predsednik jugoslovanske vlade maršal Tito. V času podpisa je bila naša zemlja še torišče strahotne vojne, danes, ko se spominjamo tega svečanega akta, pa se Jugoslavija po skupni borbi naše hrabre partizanske vojske in slavne Rdeče armade z zapadnimi zavezniki veselí svobode in miru. Prinasamo besedilo pogodbe, ki ga v tem fašističnega jarma nismo utegnili spoznati in ki pomeni za nas začetek novega življenja v zboru svobodnih narodov - po biltonu sovjetskega poslanstva v Franciji "Vostok s rodini", ki ga Rusi izdajajo naišač za sovjetsko državljane, osvobojene iz nemškega ujetništva:

Prezidij Vrhovnega sveta SSR in Regentski svet Jugoslavije, trdno odločena privedi vojno proti nemškimi napadalci do konca; želoč še bolj utrditi prijateljstvo, obstoječe med narodi Sovjetske zveze in Jugoslavije, ki se skupno bojujejo proti skupnemu sovražniku - hitlerjevski Nemčiji; Izražajoč neuklonljivo stremljenje, zagotoviti tesno sodelovanje narodov obeh dežel in vseh združenih narodov za časa vojne in v dobi miru in doprinesiti svoj delež k delu povojne organizacije miru in varnosti; uverjeni v tem, da ugotovitve prijateljstva med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo odgovarja življenjskim interesom obeh narodov in bo na najboljši način služilo delu poznejšega gospodarskega razvoja obeh dežel sta sklenila zaključiti v ta namen naslednjo pogodbo in označila kot svoja pooblaščenca: predsedij Vrhovnega sveta Zveze sovjetskih socialističnih republik - Vjačoslava Mihajloviča Molotova, narodnega komisarja zunanjih del; regentski svet Jugoslavije - maršala Josipa Broza-Tita, predsednika ministrskega sveta Jugoslavije, ki sta se po izmenjavi svojih polnomočij, ki so jo njih ugotovilo, da se v pravilni obliki in v polnem roku dogovorila, kakor sledi:

Člen prvi. - Vsaka izmed visokih pogodbenih dežel bo nadaljevala skupaj z drugo deželo in z vsemi združenimi narodi borbo proti Nemčiji do končne zmage. Visoki pogodbeni deželi se obvezujeta, nuditi druga drugo vojno in drugo pomoč v tej borbi z vsemi sredstvi, ki jih imata in ki z njimi razpolagata.

Člen drugi. - Ako bi ena izmed pogodbenih dežel v povojni dobi bila potegnjena v vojno z Nemčijo in bi ta obnovila svojo agresivno politiko, ali s katero koli državo, ki bi se neposredno ali v kateri koli obliki zvezala z Nemčijo - v taki vojni bo druga visoka pogodbeni dežela nudila pogodbeni deželi, potegnjeni v vojno, takoj vojno in drugo pomoč in podporo z vsemi sredstvi.

Člen tretji. - Visoki pogodbeni deželi izjavljata, da bosta sodelovali v duhu najbolj iskrene vzajemnosti v vseh mednarodnih udejstvovanjih, ki gredo za tem, da se zagotovi mir in varnost narodov, in bosta doprinesli vse svoje hotenje v delo uresničevanja teh visokih ciljev. Visoki pogodbeni deželi izjavljata, da se bo pričujoča pogodba izvajala v skladu z mednarodnimi načeli, ki sta jih priznali in se po njih ravnali.

Člen četrty. - Vsaka izmed visokih pogodbenih dežel se obvezuje, da ne vstopi v nobeno zavezništvo niti v nobeno koalicio, ki bi bili naperjeni proti drugi visoki pogodbeni deželi.

Člen peti. - Visoki pogodbeni deželi izjavljata, da bosta tudi po končani vojni delovali v duhu prijateljstva in sodelovanja s smotrom nadaljnjega razvoja in utrditve gospodarskih in kulturnih vezi med narodi obeh dežel.

Člen šesti. - Pričujoča Pogodba velja takoj po njenem podpisu ter se mora ratificirati v najkrajšem času. Pričujoča pogodba je veljavna 20 let od trenutka njenega podpisa. Ako ona izmed visokih pogodbenih dežel na koncu tega roka ne izjavi eno leto pred potekom, da želi odpovedati pogodbo - ostane ta v veljavi nadaljnjih pet let, in tako vsakokrat, dokler ona izmed visokih pogodbenih dežel ne poda pismenega predloga eno leto pred potekom teko-

čega potletja o svoji nameni, da hoče ukiniti njeno veljavnost.

V potrditev tega sta pooblaščenca podpisala pričujočo pogodbo in ji priložila svoje žige.

Sestavljeno v Moskvi, 11. aprila 1945 leta, v dveh izvedih vsak v ruskom in srbskohrvatskem jeziku, pri čemer imata oba teksta enako veljavnost.

Po pooblastitvi predsedij Vrhovnega sveta SSSR
Molotov

Po pooblastitvi regentskega sveta Jugoslavije
Broz - Tito

Organizator naše pobede:

JOSIP BROZ - TITO

Trošna zgrada austro-ugarske monarhije julija se več iz temelja, početkom 1918. godine. Socialno reakcionarna, ekonomsko teško uzdrmana, ona je ukoliko je dublje zalazila u rat, sve više osećala nastajajuću svojo pobunjeno krvi, koja je tekla iz sto teskih rana. Redovi njene vojske bili su tako, proredjani, da je austrijska vrhovna komanda bila prisiljena da pozove pod zastavu i decake od 17 godina.

Podju tom decom, koja su pola gola, rdjavo naoružana, slata na Golgotu ruskog fronta, posle nekoliko meseci vojno obuke, našao se i mlad tipografski radnik Josip Broz. I zajedno sa jednom kompanijom svojih drugova, on je bačen na jedan od najstrasnijih sektora istočnog fronta - po zlu čuveni front kod Vladimira - Volinskog. Ali, on nije dugo ostao na istoj strani fronta. Jedno mračno i kišnje jesenje noći, on se iskrao iz austrijskih rovova, i, pužući od granatske rupe do granatske rupe, satima se krčujući iza kakvog polusagorelog grma ili gomila cigli do temelja srušene kuće, uspeo je, da se domogne ruskim linijama. Kada je nekoliko meseci kasnije voliki ruski narod siresao sa ramena teški plašt svog istočnog streljanja i počeo da temeljno raseičava svoj pradavski dom, Broz se nije dugo pitao na koju bi stranu. On je već odavna bio ravnosan citalao političke knjižovnosti, a naročito ruskih socialnih i političkih pisaca. U jednoj revoluciji, unapred se moglo znati, koga će biti. Prišao je pod prvu crvenu zastavu, na koju je naišao. Kao mlad, prost vojnik crvenih odreda, ubrzo je obratio na sebe pažnju svojih starišina unosnošću i nepokoleblivom hrabrošću sa kojima je izvršavao poverene mu zadatke. Jedan od njih savetovao mu je 1918. da svrši specijalni kurs, trogodišnji, na kome su se tada još u Rusiji pripremali mlađji naraštaji za odgovorno poljezaje

političke prirode, a naročito komosarsko. Iz dosada nepoznatih razloga ubrzo posle završetka ovog kursa, Broz je stupio u višu vojnu školu, iz koje je 1923 izašao kao mlad oficir Crvene armije. Kažu, da je u međuvremenu više puta prokidao svoje studije, da bi se odazvao grmljavini topova, koja je sve do 1923 godine oko Rusije toliko često odjekivala. Nema takoreći evropske zemlje, koja u tim ruznim godinama nije imala sina pod oružjem na prostranim ruskim ravnicama, jer su vlade gotovo svih zemalja u Evropi nastojale, da u zametku uguše budjenje i osvešćivanje toliko vekova uspavanog ruskog dijna. Izgleda, da je svojim uspesima na studijama i u svojim delima na raznim bojištima, mladi Broz stekao počćenje među svojim ruskim drugovima. Kad se 1925 pojavila potreba, da se iz osnova reorganizuje komunistička stranka u Jugoslaviji, taj teški i složen zadatak poveren je njemu, na da je među jugoslovenskim komunistima bio veći broj starijih od njega članova, dotle poznatijih među svojim drugovima. Ubrzo se pokazalo, da je izbor Kominterne bio dobar. Služeći se najprobanijim metodama tajne propagande i organizacije, čutljiv, diskretan, brz na delu, većito u pokretu širom cele zemlje, on je svuda iza sebe ostavljao duboke i plodne brazde, ali, povlačeći ih tako vešto, da su većinom ostajale neotkrivene, a kad bi na njih i naišla, policija nije mogla ni da slutiti, ko ih je zaparao. God. 1935 Tito je stigao u Beograd. Stupio je kao jedan od glavnih grafičkih radnika u štampariju lista Vreme, svojina Dra. Dragomira Stojadinovića, brata Milana Stojadinovića, poznatog reakcionarnog i germanofilskog bivšeg predsednika vlade.

Pisac ovih redova ne zna, koliko se dugo Tito zadržao u Beogradu, ali jedno može potvrditi kao očevidac: od tada, to jest već od prvih dana njegove aktivnosti u beogradskim ćelijama, osetio se moćan talas jednog potpuno novog oduševljenja smišljenog rada i odlučne borbenosti u beogradskim partijskim ćelijama. Priliv novih snaga iz svih društvenih slojeva postajao je iz dana u dan sve obilniji.

U španskome građanskom ratu, pred cevima najboljeg oružja svih mračnih sila na planeti i pod najnovijim bombama ujedinenog fašizma, našla su se razgolićena prsa i uzdignute glave cveta svetske omladine i misli. Među španskim borcima i danas se pripoveda o ledenoj smelosti nekih njegovih podviga, noćnim izvidnicama po gradovima u rukama neprijatelja, dizanja u vazduh dopca municije usred neprijateljskih linija, jurišima na tenkove sa šakom ljudi, naoružanim bocama benzina.

Gde je bio i čim se bavio od 1938 do 1941. godine? To je zasad teško kazati. Jedno je pouzdano. Kad je poslednjih dana juna meseca 1941. god. partija stupila u pokret, u njenim redovima nije bilo traga sustalosti, ni ustajalosti, kakve se obično javljaju u sličnim zajednicama, kad neko vreme ostane bez svog pravog vodstva. Naprotiv, sve je deštvovalo kao u dobro podmazanom stroju.

Bez telegrafa i telefona, bez pošte i železnice, idući noći, govoreći šapatom, samo u četiri oka, oni, kojima je bila poverena mobilizacija partizana širom cele zemlje, završili su njihovo pozivanje, okupljanje, opremanje i naoružanje u predviđenom roku. Taj je rok bio nezapamćeno kratak. Iznosio je negde tri, negde 4-5 dana. Delo nije nigde zaostalo za planom. To je bilo pravo čudo organizacije i pameti.

Od ovog trenutka, život maršala Tita iz dubokog hlada podzemne delatnosti izlazi pod zlatne i rumene zrake gerilskog sunca. Krupnije i sitnije zrake ovog sunca manje više su pržile i milovale svakog od nas. Otada se njegovi koraci zovu boj na Kozjaku, bitka pod Ozrenom, osvajanje Bihaća, silazak u Senj, prelaz preko Jbra, povlačenje na Taru, osvajanje Beo-

grada, Zagreba, Ljubljane. Njima se zasad možemo samo diviti. Pisati o njima moći će se tek pošto protekne niz godina, kad im uesnici svojim uspomena i poznavaoi rata, njegove tehnike i istorije svojim proučavanjima budu odredili pravo mesto i pravi značaj.

Za sad, jedini pouzdan izvor za životopis maršalov u toku ovog rata protstavljaju bilteni jugoslovenske narodne oslobodilačke vojske i partizanskih odreda.

SVOBODNA LJUBLJANA SE JE OGLASILA

DACHAU, 10. maja. - Po osloboditvi Ljubljane smo hrepeneće iskali na uredništvem radijskom sprejemniku našo domaćo oddajno postajo. Dolgo je nismo mogli otkriti. Včera je zvečer, nekako okrog 20,55 pa smo zaslišali na valu 569,5 m slovenske besede. In res, slišali smo razglas, do kdaj je dovoljeno zaenkrat Ljubljanačanom, da se gibljejo v večernih urah po osvobojenem mestu. Samo do osmih, se glasi strogi ukaz... Zato pa je ob 21. radio Ljubljana razglasil koncert kulturno-propagandnega odseka 29. hercegoveške brigade. In začnela je partizanska pesem, koncert godbenega zbora, potpuri slovenskih narodnih pesmi. In tudi nas domačo koraenico " Triglav " smo slišali.

KOD KOMANDANTA LOGORA

Specijalna delegacija članova Medjunarodnog komiteta imala je razgovor sa komandantom logora. Oni su mu objasnili nervozu i nestrpljenje zatvorenika zbog evakuacije. Oni su ga obavestili o svim uslovima, pod kojima živimo. Njegov odgovor je glasio: Američke vlasti čine sve, što je moguće, da unesu u logor sva sredstva za popravku njegovog stanja. Ti planovi, koje će američke vlasti uskoro ostvariti, su: Istovremeno sa evakuacijom bolesnika biće preduzeta i evakuacija zdravih zatvorenika iz logora. Smeštaj je nadjen za sve nacionalne grupe, ali nove prostore treba očistiti i urediti. Ti uredjaji biće završeni prethodjećih dana. Repatriacija će biti izvršena što je moguće, ali članovi logora moraju uzeti u ozbiljno razmatranje veliki zadatak američke nacije i vlade, koje su prisiljene, da snabdevaju Evropu sa svima životnim namirnicama i svakom vrstom materijala za izgradnju. Čim različite nacije Evrope budu spremne, da prime svoje sugrađane, repatriaciji će biti pristupljeno. Prevozna sredstva morala bi štempre moguće biti na raspoloženju logora. Svet u logoru ne bi trebao, da veruje privatnim licima, koja dolaze u logor i tvrde, da su spremna, da pomognu svoje sugrađane pri repatriaciji.

Repatriacijski odsek Jugo. narod. odhoda poziva vse Jugoslovane, ki so vešči anglesčine in strojčisja, da so takoj javijo Prevajalnemu uradu. Prevajali bodo slovenske oz. srbohrvatske odgovore na vprašalno polo v anglesčino. Ob enem opozarjamo vse Jugoslovane, ki se niso izpolnili vprašalne pole, da se v lastnem interesu čimprej zgijase pri pristojnih jugoslovenskih blokovnik zastopnikih, ki jim bodo dali vsa potreba pojasnila. Prej ko bodo pole izpolnjene, prej se bomo vrnili domov.

Ob peti obletnici nemškega vdora v njihovo domovino, so priredili daries popoldne tovarisi Holandci, Belgijci in Luksemburžani spominsko svečarost. Vršila se je slavnostna masa pred 26. blokom, na spornem trgu pa se je vršila komemoracija za padlimi tovarisi. Tam sta govorila predstavnik angleske vojske in predsednik M.C. tov. Mihajlov.

ZAČETEK PREDAVANJ IN IZOBRAŽEVALNEGA DELA

Že v prvih dneh po osvobojenju se je osnoval v okviru kulturno-prosvetnega oddelka poseben izobraževalni krožek. Krožek si je nadel za naloge, s splošno pomembnimi in pa tudi aktualnimi predavanji nuditi tovarišem nujno potrebno duševno hrano, vzbujati v njih zanimanje in razumevanje za probleme novega življenja, vzgajati v njih smisel za načelno gledanje obdajajočih nas pojavov in, po duhovnem mraku, ki nas je toliko časa težil, nakazati pot v svetlo pokrajino svobodnih misli in neutesnjevanih raziskavanj. Vabilu k sodelovanju se je takoj z navdušenjem odzvala cela vrsta tovarišev najrazličnejših strok, tako da bi bil krožek že pred dobrim tednom lahko začel z delom - če bi bilo resno vprašanje primernega prostora. Ker to vprašanje zaenkrat ni rešljivo, se je krožek odločil, ne več čakati, temveč takoj začeti z delom in sicer na cesti pred 2. blokom. Predavanja

KAJ NAS JE ČAKALO

Pod tem naslovom je objavilo glasilo čl. "Narodnega odbora v Dachau" v novy život" informativno poročilo o izsleditvi dokumenta, ki priča, da so nacistični rablji na čelu s trinogom Himmlerjem v zadnjih dneh svoje moči vsom nam pripravljali smrt. Zaradi zanimivosti in verodostojnosti besedila, podajamo članek v celoti:

Brzjavka z dne 18.4.1945, ki jo je prevzel SS-Sturmabführer Grottemann, (katere vsebino smo objavili v drugi številki "Dahavskega poročevalca" - naključje nas je izbralo, da smo prvi v svetovnem tisku objavili ta zgodovinski dokument, op. ur.) je bila priložena uradnemu aktu z dne 24. aprila 1945, katerega je poslal Obersturmbannführer Koegel kot "Poročilo o mojem potovanju v Floßenburg" pisarni Obergruppenführerja Pohla, ki je poslovala v tem času v zgradbi "laborja" na plantazi. Tovariši Major, Valasek in Brlica, ki so bili tamkaj zaposleni, so dan za tem naleteli na pohojene listke tega že raztrganega uradnega akta in ko je le-te tov. Jirka Hill zlopil v čitljivo celoto in ga pokazal v zaupnem krožku, so bili vsi navzoči, razumljivo, silno presenečeni. Kajti povsem jasno je, da bi doletelo to, kar je bilo odrojeno za naše tovariše v Floßenburgu, v najbližnjih dneh tudi nas. Na colofanu zlepljeni listki referata oficirjev SS o likvidaciji taborišča v Floßenburgu nam predočujejo vse grozote nacističnega besnenja v zadnjih dneh njegove pojemajoče moči. Noben pripornik ne sme živ pasti sovražniku v roke! Nadalje čitamo v tem referatu: "V obcestnih jarkih do Straubinga je ložalo zelo mnogo trupel pripornikov. Odredil sem občinam v tamkajšnjih okrajih, da odstranijo mrlice". - Nobeno nadaljnje pojasnjevanje pač ni več potrebno, saj bi isto, kar so odredili za floßenburgsko taborišče, storili teden pozneje tudi z nami, če bi ne bil sledil nagli poseg zavezniške armade, ki je s tem resnično rešila življenje vsem tisočom dahavskih pripornikov.

Le po zaslugi tovarišev Čehov (ne Poljakov, kakor smo to zadnjič v našem glasilu pomotoma poročali), je bil omenjeni dragoceni dokument nacističnega zverinstva ohranjen javnosti.

Obvestilo. - Obiskovanje bolnikov v revirju je tudi v bodoče prepovedano. Omalovaževanje te odredbe bi imelo za posledico samo, da se bodo karantenski ukrepi podaljševali, kar pomeni samo odlaganje našega povratka v domovino. - Copljenje proti logarju se s hitrim postopkom končuje. -

se bodo vršila vsak dan ob 9 uri, odpadejo le če bo doževalo in če ne bo ob istem času napovedana kaka druga naša kulturna prireditve. Predavanjem bo redno sledila debata, ki je ravno tako važen del izobraževalnega dela kot predavanje samo. Tovariši, sodelujte živo v teh debatah, da bi se s tem obravnavani problemi čim bolj in s čim več strani obsvetlili. Vsi, prav vsi tovariši so k predavanjem iskreno vabljeni, posebno pa oni, ki niso še dosti slišali o stvarih, ki naj bi se na predavanjih obravnavale, ali pa, ki so jim te stvari popolnoma neznane. Saj je vse izobraževalno delo namenjeno v prvi vrsti njim, ki so ga najbolj potrebovali. Členem se tovariši naprošajo, da se zbere pred 2. blokom že nekaj pred doveto uro, da bodo predavanja lahko točno pričnjala in da se ustvari za resno delo potrebna zbranost. Kot prvi nastopi v soboto tov. Škerlak, ki nam bo v svojem predavanju utemeljil "Zakaj hočemo novo družbo". Pridite v čim večjem številu in dokažite, da hočete biti aktivni in razumevajoči sodelavci pri izgradnji novega sveta.

Leon Detela

"TOVARIŠKA GESTA FRANCOŠKIH BORCEV"

Na včerajšnjo notico pod zgornjim naslovom v tem listu moram resnici na ljubo pojasniti sledeče:

Okrog 100 ton biskvita in drugega peciva ni poslala sem niti francoska vlada, da se razdeli med one Francoze, ki so sodelovali v organiziranem odporu proti okupatorju, niti se ni francoski narodni odbor mogel odločiti za logo gesto solidarnosti in razdeliti pecivo celemu taboriscu ne glede na narodnost. "Parola" o "francoskih biskvitih" je nastala zaradi tega, ker so šoferji vseh tovornih avtomobilov, zaposleni pri etapi VII. ameriške armije v Darmstatu, odkoder so to pecivo Amerikanci poslali (iz kanadske pšenice in ameriškega roba!), Francozi. Toliko v vednost, da ne bo znova prihajalo do sovlnističnih prepričanj in očitanj med različnimi narodnostmi, kakor se je to zgodilo na bloku 27/1. Nasprotno pa je res, da čaka še precej paketov franc. Rdečega križa na delogata te organizacije, kateri bo odločil, kje in kako naj se ti paketi uporabijo. Prav tako je res, da je včeraj prispelo sem 8 avtomobilov cigaret, cigar, vina in radijskih aparatov, poslanih od francoske vlade specialno za razdelitev med Francoze. To robo je res prevzel francoski Narodni komite, ki naravno z njo razpolaga.

Cizej

Opomba uredništva: Netočnosti o biskvitu nismo zakrivilli mi, temveč gre na rovaš urada za tisk in propagando pri Mednarodnem komiteju, ki nam je vest uradno poslal.

Iz zdravstvenega oddelka. Dne 8. maja je bilovv revirju 4021 bolnikov, od teh jih je 55 umrlo, 35 pa jih je umrlo na blokih. Naslednjega dne je število bolnikov naraslo na 4090. V revirju jih je umrlo 45, na blokih pa 29. Preselitev revirja v bolnišnico pod ameriško zdravstveno upravo naglo napreduje. Doslej je bilo preseljenih iz revirja 781 bolnikov, med njimi 56 žena, neposredno z blokov pa 40 bolnikov. Mednarodni odbor je zdravniškemu in strožnemu osebju izročil posebno zahvalo za vzorno izpolnjevanje dolžnosti in izbruha logarja do danes.

DROBCI RAZBITE KRONIKE Z RAZBITIH BOJIŠČ

Zaradi preobilice gradiva je včeraj izostala množica
radijskih vestí, ki jih v dopolnilo slike celotnega
položaja podajamo danes:

"NA MILOST IN NEMILOST"

LONDON. - Po podpisu kapitulacijskega zapisa v glavnem
stanu maršala Eisenhowerja je slednji sprejel nemška pred-
stavnika oborožene sile, gen. polk. Jodla in admirala Friede-
burga in ju je vprašal, ali sta vse pogoje pravilno razume-
la. Po pozitivnem odgovoru si je izprosil general Jodel be-
sodo in izrekel nastopne besede:

V tem trenutku sta nemški narod
in njegova vojska predana mi-
losti in nemilosti zaveznikov!
LONDON. - Vse nemške ladje, vojne in trgovske, so prejele u-
kaz, da se morajo takoj brezlično javiti odrejenim posta-
jam, jim javiti svoj položaj na morju in nato odpluti v
luko, ki jim bo odrejena. Tudi podmornice so dobile ukaz,
da morajo izpluti na površino morja, razviti črno zastavo
in se po prijavi nameniti v odreditveno postajo, ki jim bo
sporočena. - Izmed nemških ladij ostanejo na morju samo edi-
nice, poverjene s čiščenjem min.

VLADIMIR DEDIJER V SAN FRANCISCO

SAN FRANCISCO. - Včeraj je imel podpolkovnik Vladimir Dedi-
jer zanimivo predavanje o delovanju in junaštvu jugoslovans-
kih partizanov; tej priložnosti sta med ostalimi odličniki
prisostvovala tudi avstralski zunanji minister Elot in šef
filipinske mirovne delegacije polkovnik Romulo. Izvajanja
Dedižera so napravila nanju globok utis. Po predavanju sta
imela oba kratek radijski govor, kjer sta v navdušenih be-
sedah povečevala dejanja Jugoslovancev; zlasti je polk.
Romulo poudarjal, da so na Filipinih dobro vodeli za parti-
zansko delo naših partizanov in dobivali vedno novih in-
spiracij za nadaljni odpor proti Japoncem. Partizansko gi-
banje na Filipinskem otočju se je vedno bolj širilo in je
prizadajalo japonskim okupatorjem vedno več preglavic.
(Podpolkovnik Dedižer je bil pred vojno urednik beograjske
"Politike" in nekaj časa njen dopisnik v Ljubljani. - Op. ur.)

ZDAJ JE NA VRSS TI JAPONSKA

PEARL - HARBOUR. - Poveljujoči admiral ameriške mornarice
Nimitz je izjavil, da se bliža voliki dan poraza tudi za
Japonsko. V teku so ogromne priprave zaveznikov, da s po-
močjo pomorskih in zračnih napadalnih odredov zavladajo
nad japonskim ozračjem in omogočijo potem tudi kopnim voj-
nim silam izkrcanje in kaznovanje Japonske za fašistična
nasilstva, ki jih je izvajala nad vso Vzhodno Azijo. Od vseh
strani se zbirajo velikanske pomorske sile, iz Evrope pri-
hajajo ojačenja in pričonja se uvodno dejanje. Najjužneje
ležeči matični otok Japonske je skoraj že stalno pod bom-
bami ameriških najtežjih letočih trdnjav, prav tako pa je z
zelo razrahljana otočna zveza med Kiushiu in Formoso, kjer
se nekje skriva japonska mornarica, pa se vendar ne upa iz-
pasti.

RANGOON. - 15.000 mladih Birmancev, ki so jih Japonci izvo-
žali za domačo policijsko službo in temprimerno tudi obo-
rožili, se je uprlo, pobili so 1200 japonskih vojakov in ofi-
cirjev ter se pridružili osvobodilnemu gibanju, ki se po
zasedbi Rangona vedno bolj širi in je naperjeno proti so-
preostalim japonskim okupatorjem.

POČASTITEV ROOSEVELTOVEGA SPOMINA

NEW YORK. - Prezident Združenih držav Truman je odredil,
da položi posebna delegacija najvišjih vojaških predstav-
nikov vojske USA velik spominski venec na grob umrlega
prezidenta Franklina Roosevelta v Washingtonu.

PARIZ. - Francoske čete so včeraj zasedle bivšo nemško po-
stojanke ob Atlantskem oceanu La Rochelle, Saint Nazaire
in Lorient, oporišče podmornic.

U S O D A Q U I S S L I N G O V

OSLO. - Bivši norveški ministr, predsednik za časa nemške
okupacije, major Quisling je bil včeraj z najvišjimi so-
trudniki prijet in oddan v zapore. - Včeraj so je zopet
oglasila radijska postaja v Oslu s svobodno besedo.

LONDON. - Vodja belgijskih fašistov De Grelle je zapustil
Nemčijo in prispel z letalom v Španijo. Vprašanje je, ako
ni prišel z dežja pod kap, saj je španska vlada izjavila,
da ne bo delala nikakih zadržkov za izročitev vojnih
zločincev in hujšakov matičnim državam. - Kanadsko vo-
jaštvo je na Nizozemskem ujelo nemškega guvernerja, zna-
nega renegata Seiss-Inquarta (Zajic-čivrtčeka), ki se je
proslavil s svojim "vladanjem na Nizozemskem." -
OSLO. - Šest članov bivše Quislingove vlade je zbežalo
na Švedsko. Toda zamkaj so bili po švedskih mejnih orga-
nih zavrženi. - V Norveški so vrača življenje zopet na
svobodnejša pota. Saj so prenehali izhajati vsi quiss-
linški časniki in tisk izhaja že zopet v stari obliki. -
14.000 Norvežanov, ki so bili vojaško izvežbani na Šved-
skem, stoji na moji in čaka na poziv vlade, da prevzamejo
doma policijsko službo. Iz koncentracijskega taborišča
Griny je bilo osvobojenih nad 5000 priprtih Norvežanov
in Norvežank.

GÖRING JE BIL ZAHTEVAL OBLAST

LONDON. - Maršal Göring, ki je bil ujet po ameriški vojski,
je izjavil, da je 24. aprila zahteval od Hitlerja, naj mu
preda oblast, da vojno konča. Hitler ga je dal zaradi tega
aretirati po oddelkih SS. Toda oddelki nemškega letalstva
so rešili svojega poveljnika in ga skrili pred preganjan-
jem nekje v Tirolski, kjer ga je doletelo ujetništvo.

NA D A N S K E M

KODANJ. - Kralj Kristijan je včeraj dopolne otvoril za-
sedanje danskega parlamenta, ki se mu je ob tej priliki
predstavila nova danska vlada z min. predsednikom dr.
Buhlom na čelu.

KODANJ. - Onoči je prišlo v Kodanju do prask med danskimi
rodoljubi in izdajalci, ki so med nemško okupacijo podpi-
rali nemški režim. Danska udarna brigada je nerodno kmalu
napravila konec.

KODANJ. - Semkaj je včeraj priplul oddetek angleške morna-
rice, 2 križarki in nekoliko rusilcev, da prevzamejo od
Nemcev kodanjsko пристanišče in v njem zasidrane nemške
pomorske brode.

Zaradi preobilice radijskih vestí so je izhajanje našo-
ga lista v teh dneh nato zakasnilo. Tovariši prosimo, naj
nam zaradi oproste - v kratkem bo uveden red.